

امامی که زیارتش موجب نجات از غم می‌شود/ مظلومیت امام حسن عسکری (ع)

حدیثی از پیشوای یازدهم شیعیان روایت است که فرمودند هرکسی می‌خواهد از غم، رها شود و سرور و شادمانی پیدا کند، به زیارت من بیاید.

حدیثی از پیشوای یازدهم شیعیان روایت است که فرمودند هرکسی می‌خواهد از غم، رها شود و سرور و شادمانی پیدا کند، به زیارت من بیاید.

خبرگزاری مهر، گروه دین و اندیشه: دوران عمر ۲۹ ساله امام حسن عسکری (ع) را به سه دوره تقسیم کرد. دوره اول ۱۳ سال است که زندگی آن حضرت در مدینه گذشت. دوره دوم ۱۰ سال در سامرا قبل از امامت بود و دوره سوم نزدیک ۶ سال امامت آن حضرت است امام حسن عسکری (ع) از شش سال دوران امامت خود، سه سال را در زندان گذراند.

امام حسن عسکری (ع) در عمر کوتاه خود و در مدت شش سال امامت و ریاست روحانی اسلامی، آثار مهمی از تفسیر قرآن و نشر احکام و بیان مسائل فقهی و جهت دادن به حرکت انقلابی شیعیانی که از راههای دور برای کسب فیض به محضر امام (ع) می‌رسیدند بر جای گذاشت.

به مناسبت شهادت امام حسن عسکری (ع) برای بررسی بیشتر شرایط حاکم بر دوران آن امام بزرگوار با چند تن از کارشناسان دینی کشور به گفتگو پرداختیم؛

مظلومیت امام حسن عسکری (ع)

حجت الاسلام علوی تهرانی در مورد مظلومیت های امام عسکری گفت: امام حسن عسکری به همراه پدرشان در کودکی به اجبار به منطقه سامرا تبعید شدند. علت نامگذاری لقب عسکری این بود که ایشان در سامرا و در منطقه سامرا ای بنام عسکر (که لزوماً نظامی هم نبوده) مستقر بودند.

وی ادامه داد: شرایط امامت ایشان طبق فرمایش حضرت، بسیار سخت بوده است. حضرت در مقام پاسخ به نامه‌ی عده‌ای از شیعیان، فرمودند: «شیعیان در مورد امامت هیچیک از پدرانم، مانند من در شک و تردید نبوده‌اند».

دوران امام هادی و امام عسکری در شدت اختناق حاکمان زمان خود بوده است. سه دلیل برای این خفقان ذکر شده است:

دلیل اول: شرایط سخت ملاقات با امام

این کارشناس دینی گفت: شیعه برای ملاقات با امام هادی به سختی از شر نگهبانان خلاص می‌شد و خدمت حضرت می‌رسید. امام در یک اتاق زندانی بودند در حالیکه بر روی حصیری نشسته بودند و در مقابل ایشان قبری آماده بود. یعنی اگر حرفی می‌زدند، تکلیف معلوم بود.

وی افزود: با این شرایط، نمی‌توانستند آشکارا امام بعد از خود را معرفی کنند. لذا معرفی امام عسکری در چند ماه آخر عمر ایشان اتفاق افتاده است.

دلیل دوم: تضعیف امام عسکری

وی ادامه داد: امام عسکری برادری بنام سیدمحمد داشتند که اکنون در سامرا دارای بارگاه است. عده‌ای از شیعیان آن زمان، حتی در زمان امام هادی، به امامت سیدمحمد گرایش پیدا کردند. سیدمحمد مورد تأیید بود. او بسیار بزرگوار بود و پناه شیعیان به حساب می‌آمد اما به هیچ عنوان خود را امام نمی‌دانست. حاکمان وقت، در جهت انحراف افکار شیعیان روی امامت ایشان مانور می‌دادند.

علوی تهرانی گفت: وکالت از عصر امام کاظم شروع شد تا شرایط سخت ارتباط امام با مردم، تسهیل شود. اما برخی از وکلاء بعد از شهادت امام کاظم، مردم را به امامت حضرت رضا راهنمایی نکردند و گروه واقفیه را شکل دادند. شخصی از این گروه به امام رضا نامه نوشت که: «پدر شما زنده است، او همان مهدی است که خواهد آمد اما اکنون از نظرها پنهان است، او هرگز توصیه‌ای در مورد شما نکرده است.»

وی افزود: به این ترتیب، همه اموال مسلمین را بین خود تقسیم کرده و خیانت کردند. سایر امامان نیز از خیانت برخی وکلاء مصون نبودند.

این کارشناس دینی اظهار داشت: جریانهای مخالف تشیع در عصر امام عسکری از این خفکان به نفع خود استفاده می‌کردند. تصوف یکی از آنها بود که از زمان امام صادق شکل گرفته بود و حضرت درباره آنها فرموده بودند: «آنها دشمن ما هستند، هرکسی به آنان تمایل داشته باشد از آنان است و با آنها محشور می‌شود.»

وی در مورد شهر سامرا افزود: سرّ من رأی، محل دفن امام است. امام عسکری فرمودند: هرکسی می‌خواهد از غم، رها شود و سرور و شادمانی پیدا کند، به زیارت من بیاید.

نامه های امام حسن عسکری به شیعیان

حجت الاسلام طبسی استاد حوزه در مورد شرایط دوران امام حسن عسکری و نامه های آن حضرت به شیعیان گفت: زمان امام حسن عسکری (ع) شرایط بسیار سختی بوده است. تقریباً همان شرایط پدرشان امام هادی را داشته بعلاوه مشکلات عدیده دیگری نیز مطرح بوده است. مسئله مکاتبات در زمان امام هادی و امام حسن عسکری (ع) بسیار زیاد بود. مکاتبات امام هادی و امام حسن عسکری (ع) به شیعیان مخصوصاً به قمی ها نکات زیادی داشته است.

وی افزود: امام حسن عسکری (ع) که غالب ایامی که دوران امامتشان بود در زندان سپری شد در زمان آزادی و از زندان نامه هایی به شیعیان فرستادند. از جمله این نامه ها، به احمد بن اسحاق است که آن زمان نماینده مردم در قم بود. حضرت امام حسن عسکری راجع به تولد امام زمان در این نامه بشارت دادند و همچنین به ایشان گفتند این مژده فعلاً نزد تو مکتوم بماند. یعنی به کسی خبر ندهید.

طبسی یادآور شد: امام عسکری می فرماید علیرغم اینکه دشمنان می خواستند مرا را بکشند تا این نسل طیب و طاهر به دنیا نیاید فرزندم به دنیا آمد. یکی از نامه ها این چنین بود.

این پژوهشگر مسائل دینی ادامه داد: بعضی از نامه ها حتی به صورت علنی هم نبود. این طور بود که حضرت چوبدستی ای در خانه داشتند که داخل چوبدستی خالی بوده و گاهی وقت ها حضرت برای بعضی از شیعیان نامه می نوشتند و بارساندن این چوبدستی توسط نامه رسانان یا پیشکارش، نامه را بدست شیعیان می رساندند. این پیشکار می گوید چوبدستی را از طرف امام بردم، در بین راه دیدم که شخصی چند گوسفند همراه دارد که آنها را بطرفی می برد. بعد می گوید به من گفت اینها را به این سو راهنمایی کن. من چوبدستی را برداشتم و به این گوسفند زدم یک دفعه دیدم چوبدستی دو تا شد و مقداری از نامه ها از داخل چوب بیرون افتاد. گفت فوراً اینها را جمع و جور کردم و به اصحاب رساندم. وقتی برگشتم امام بسیار ناراحت شد فرمود چرا چنین و چنان کردی، بعد معلوم شد که حضرت در این چوبدستی نامه هایی می گذاشته که به دست اصحابش برساند. خلاصه از بین نامه های فراوانی که از حضرت می نوشتند، بسیاری از این نامه ها برای قم بود. تا زمان مرحوم صدوقنامه ها نزد ایشان بوده اما بعد از فوت مرحوم صدوق، گم شده است و هیچ یک از این نامه ها فعلاً موجود نیست.

نماز امام زمان بر پیکر پدر

وی افزود: آخرین نامه هایی که امام حسن عسکری (ع) برای شهرهای عراق به وسیله نامه رسان خود نوشت این بود که به فردی از شیعیان نوشته بود ظاهراً بعد از ۱۵ روز دیگر وقتی که وارد سامرا می شوی، می بینی که مردم به داغ و مصیبت من نشسته اند و هم منتظر کسی هستند که بیاید و برای من نماز میت را بخواند. آن شخص می گوید وقتی از بصره به سمت سامرا برگشتم دیدم که مردم به سوگ امام نشسته اند و منتظرند که کسی بیاید بر پیکر مطهر امام

حسن عسکری(ع) نماز بخواند. حضرت در نامه می فرماید آن کسی که جواب نامه ها را از تو مطالبه می کند و بر من نماز می خواند او امام بعد از من است. آن فرد می گوید امام را برای نماز آماده کردند جعفر کذاب برای خواندن نماز پیش آمد، تا خواست نماز را شروع کند کودک ۵ساله ای آمد او را کنار زد و فرمود من به خواندن نماز بر پدرم سزاوارترم.

طیّبی اظهار داشت: حضرت امام حسن عسکری چند نشانه و علامت برای امام زمان بیان فرمود و آن فرد که ابوالادیان نام داشت وقتی از بصره برگشت همه این نشانه ها را مشاهده کرد.

وی افزود: حضرت امام هادی و امام حسن عسکری(ع) بخاطر شرایطی که داشتند همه کس را نمی توانستند بپذیرند زیرا دشمن آنها را اذیت می کرد. حتی بر کسانی که وارد بر امام می شدند دقت می کرد. لذا ارتباط آن حضرت با شیعیان با نامه ها صورت می گرفت و نامه ها رد و بدل می شد.

زمینه سازی امام عسکری(ع) برای غیبت

اما امام حسن عسکری(ع) چگونه شیعیان را برای دوران غیبت فرزند خود؛ حضرت مهدی (عج)آماده نمود؟! از آنجا که غایب شدن امام و رهبر هر جمعیتی، یک حادثه غیر طبیعی و نامأنوس است و باور کردن آن و نیز تحمل مشکلات ناشی از آن برای نوع مردم دشوار می‌باشد؛ پیامبر اسلام و امامان پیشین به تدریج مردم را با این موضوع آشنا ساخته و افکار را برای پذیرش آن آماده می‌کردند. این تلاش در عصر امام هادی(ع) و امام عسکری(ع) که زمان غیبت نزدیک می‌شد، به صورت محسوس و تری به چشم می‌خورد. چنانکه در زمان امام هادی(ع) آن حضرت اقدامات خود را نوعاً توسط نمایندگان انجام می‌داد و کمتر شخصاً با افراد تماس می‌گرفت.

این معنا در زمان امام عسکری(ع) جلوه بیشتری یافت؛ زیرا امام از یک طرف، با وجود تأکید بر تولد حضرت مهدی(ع) او را تنها به شیعیان خاص و بسیار نزدیک نشان می‌داد و از طرف دیگر تماس مستقیم شیعیان با خود آن حضرت روز به روز محدودتر و کمتر می‌شد، به طوری که حتی در خود شهر سامرا به مراجعات و مسائل شیعیان از طریق نامه یا توسط نمایندگان خویش پاسخ می‌داد و بدین ترتیب آنان را برای تحمل اوضاع و شرائط و تکالیف عصر غیبت و ارتباط غیر مستقیم با امام آماده می‌ساخت.

احمد بن اسحاق؛ یکی از یاران خاص و گرانقدر امام عسکری(ع)، می‌گوید: به حضور امام عسکری(ع) رسیدم می‌خواستم درباره امام بعد از او پرسش، حضرت پیش از سؤال من فرمود: ای احمد بن اسحاق! خداوند از زمانی که آدم را آفریده تا روز رستاخیز، هرگز زمین را از حجت و خالی نگذاشته و نمی‌گذارد. خداوند از برکت وجود حجت و خود در زمین، بلا را از مردم جهان دفع می‌کند و باران می‌فرستد و برکات نهفته در دل زمین را آشکار می‌سازد.

عرض کردم: پیشوا و امام بعد از شما کیست؟ حضرت برخاست و به اطاق دیگر رفت و طولی نکشید که برگشت، در حالی که پسر بچه‌ای را که حدود سه سال داشت و رخسارش همچون ماه شب چهارده می‌درخشید به دوش گرفته بود. فرمود: احمد بن اسحاق! اگر پیش خدا و امامان محترم نبودی، این پسر را به تو نشان نمی‌دادم، او همانم و هم کنیه رسول خداست، زمین را پر از عدل و داد می‌کند. چنانکه از ظلم و جور پر شده باشد. او در میان این امت (از نظر طول غیبت) همچون خضر و ذوالقرنین است، او غیبتی خواهد داشت، که (در اثر طولانی بودن آن) بسیاری به شک خواهند افتاد و تنها کسانی که خداوند آنان را در اعتقاد به امامت او ثابت نگه داشته و توفیق دعا جهت تعجیل قیام و ظهور او می‌بخشد، از گمراهی نجات می‌یابند.

طیّبی در مورد اینکه امام حسن عسکری (ع) چگونه مردم را با دوران غیبت امام زمان(عج) آماده کردند گفت: یکی از کارهای امام حسن عسکری(ع) این بود که مردم را برای پذیرفتن امام غایب آماده می کردند زیرا قبل از این همه امام را می دیدند و با امام صحبت می کردند و از این جهت مشکلی نداشتند اما بعد از سال ۲۶۰ ه. ق مردم با نبود امام کم کم آشنا شدند و این آشنایی قهراً و طبعاً زمینه سازی ای می خواست که حضرت این کار را انجام دادند.

طیّبی در ادامه گفت: یکی از آن زمینه سازی ها این بود که حضور امام حسن عسکری(ع) در میان مردم کمتر شد. مسئله عمده هم بود که در نبود امام نیز می توان با امام اتصال برقرار کرد. لذا بسیاری از افرادی که می خواستند خدمت امام عسکری (ع) برسند امام آنها را نهی می کرد و می فرمود شرایط فعلاً مناسب نیست. لذا بعضی از افرادی که می خواستند خدمت به امام حسن عسکری برسند امام در بین راه پیام رسانی فرستاد که برگردید و وارد سامرا

وی افزود: یکی از مواردی که حضرت نسبت به آماده کردن مردم برای امامت امام زمان(عج) انجام داد همین بود که مردم کمتر با ایشان تماس پیدا کنند.

طیسی تصریح کرد: تماس های مردم هم این طور بود که بعد از امام حسن عسکری(ع) در غیبت صغری برای اتصال با امام زمان هیچ راهی نبود و این نایب هایی که در زمان خود امام حسن عسکری(ع) شخصیت های بسیار معروفی بودند، اینها را معین کردند تا در مدت زمانی با این وسیله با امام زمان(عج) ارتباط داشته باشند. آن هم با نامه و نه دیدار حضوری. و سپس غیبت کبری شروع شد خود امام حسن عسکری(ع) نسبت به نایبان عامشان که علما و فقهای زمان خود بودند آنها را به رشد رساندند که مردم اینها را شناختند از جمله همین ابن بابویه قمی است که حضرت امام حسن عسکری(ع) نامه مفصلی برای او می نویسد تا مردم او را بهتر بشناسند.

این محقق و پژوهشگر معارف دینی اظهارداشت: افرادی که در قم و غیر قم رشد پیدا کرده بودند افرادی مانند زکریا ابن آدم و دیگر شخصیت های عظیمی که در کنار اهل بیت (ع) بودند یا اشعری هایی که در کنار اهل بیت(ع) بودند شاگردان ائمه بودند اینها کم کم رشد پیدا کردند همه اینها زمینه ای شد برای اینکه مردم یاد بگیرند با نبود امام چگونه می شود زندگی کرد.

سامرا به چه معناست؟

طیسی در مورد شهر سامرا که شیخ عباس قمی آن را «سَرَّ مَن رَا» خوانده است گفت: من نمی دانم این «سَرَّ مَن رَا» را چه کسی آورده است در روایت ها همه سامرا است کلمه سَرَّ مَن رَا در روایات نیست هنوز شهر سامرا ساخته نشده بود کلمه سامرا در روایات آمده بود. بنابراین باید گفت سامرا، سَرَّ مَن رَا شاید به خاطر این است که این شهر، شهر با صفا و هوای پاک بود. درختان بسیاری داشته و در ورودی های سامرا یک نهر است که سدی بر آن زدند. خود آن نهر شهر را به شهر زیبا تبدیل کرده بود لذا هر کس این شهر را می دید خوشحال می شد سَرَّ مَن رَا از این جهت است که هر کسی این شهر را می دید خوشحال می شد. البته سامرا شهری نبود که اهل بیت (ع) در آن خوش باشند و امام هادی اجبارا به سامرا کشیده شد. ۲۰ سال امام هادی (ع) در سامرا در حصار متوکل و عباسی ها بودند. قطعا امام حسن عسکری(ع) که در این شهر بیش از ۲۰ سال حضور داشتند، بیشتر در زندان بودند یا در حصر خانگی بسر می بردند.

حجت الاسلام احمد عابدی نیز در مورد شهر سامرا گفت: امریکایی ها به دنبال این هستند که عراق را به سه کشور تجزیه کنند، کشور کرد، کشور سنی و کشور شیعه. سامرا جز آن کشور سنی قرار می گیرد. سامرا برای ما بسیار مهم است و قبر دو امام بزرگوار و مادر امام زمان و سرداب مقدس در آن قرار دارد.

وی ادامه داد: مرحوم میرزای شیرازی دستور داد به تجار شیعه که به سامرا بیایند و خود به سامرا رفت و حوزه علمیه را در آنجا برپا کرد. آخوند خراسانی درس خود را در نجف تعطیل کرد و به سامرا رفت و قصد آنها این بوده که این منطقه را شیعه نشین کنند. متاسفانه پس از وفات میرزای شیرازی، همه به نجف بازگشتند.

وی افزود: امام عسکری متولد سال ۲۳۱ است یعنی در واقع نیمه اول قرن سوم است. زمان امام عسکری حدودا ۲۱ فرقه در شیعه بوجود آمده بود. فرقه هلالیه، نصیری، خطابی و... بوجود آمدند. علوی های سوریه و علوی های بکتاش ترکیه برای آن زمان هستند.

۲۱ جلد تفسیر قرآن از امام حسن عسکری(ع)

عابدی گفت: زمان امام عسکری غیر از این فرقه گرایی که در شیعه بود فیلسوفانی شروع کردند علیه قرآن کتاب نوشتند. علت اینکه خود امام عسکری نذر کرده بود که تفسیر قرآن درس بدهد و ۲۱ جلد تفسیر قرآن نوشت به خاطر هجمه ای بود که علیه قرآن شروع شده بود.

وی افزود: زمان امام عسکری کارهای علمی مانند ساختن قمر مصنوعی صورت گرفت. یا اینکه فردی کتاب طبی نوشت و در طب خود داروهایی که حرام بودند تجویز می کرد. امام عسکری با اینها مقابله کرده است. احادیث امام عسکری را نگاه کنید نوعا ناظر به این نوع حوادث زمان خود است.

جلوگیری از جنگ های صلیبی

وی ادامه داد: مسئله بسیار مهم این است که زمان امام عسکری مقدمات جنگ های صلیبی در حال پدید آمدن بود. علت جنگ های صلیبی را باید در همین زمان یعنی در قرن سوم جستجو کرد. نتیجه جنگ های صلیبی هم حمله مغول بود. اینها نتیجه کارهای بنی عباس و ظلم های آنها به مسلمانان و شیعیان بود. امام عسکری کارهایی کرد که مسیحیان برای حمله به دنیای اسلام تحریک نشوند.

این کارشناس دینی اظهار داشت: در مورد مادر امام زمان نرجس خاتون جالب است بدانید ایشان متعلق به منطقه ای در ترکیه است در آنجایی که شهر استانبول به دو قسمت آسیایی و اروپایی تقسیم می شود. قبر پدر ایشان که می شود جد مادری امام زمان و اسمش شمعون بوده، الان در آنجا مشخص است.

وی در پایان گفت: مسیحی های آن منطقه همین الان کاملاً محجبه اند و چادر به سر دارند. اگر بی حجابی پیدا شود معلوم است که تورپست است. خیلی مردم نجیب و با حیا و با عفتی هستند.